

Posudek oponenta disertační práce

Student : Mgr. Vladimíra Nechvátalová

Název práce: **Tranzitní program – prevence nezaměstnanosti absolventa**

Školitel: Doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

Oponent: doc. ing. Ladislav Průša, CSc.

Vlastní hodnocení

1. Aktuálnost zvolené problematiky

Za téma své disertační práce si autorka zvolila téma, jemuž doposud není v naší společnosti věnována dostatečná pozornost. Zaměstnávání handicapovaných skupin obyvatelstva patří k problémům, které se v uplynulém období transformace sociálního ani ekonomického systému nepodařilo uspokojivě vyřešit.

Východiska tranzitního programu lze spatřovat v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění a v zákoně č. 108/2006, o sociálních službách, v platném znění, v žádném z těchto zákonů se však tento pojem neobjevuje, přestože je v praxi běžně užíván. V tomto smyslu se proto domnívám, že při nejbližší novelizaci těchto právních norem měl být tento pojem do nich zakomponován spolu s jednoznačným vymezením práv a povinností jednotlivých participujících subjektů. Z tohoto pohledu je proto předložená disertační práce vysoce aktuální, neboť získané poznatky mohou být při přípravě těchto právních norem plnohodnotně využity.

2. Stanovené cíle doktorské disertační práce

Za cíl předložené disertační práce si autorka stanovila navrhnout optimální způsob přípravy na novou sociální situaci osob s mentálním postižením, na vstup do pracovního prostředí. V návaznosti na tento cíl autorka definovala následující výzkumné otázky:

- Jaké faktory ovlivňují výběr zaměstnání u žáka s mentálním postižením?

- Jaké činitele ovlivňují úspěšné působení žáka na pracovišti v rámci školní praxe?
- Jaké faktory ovlivňují zaměstnavatele při přijímání žáka na práci a později do zaměstnání?
- Jaká je podpora žáka se zdravotním postižením při přechodu do nového prostředí.

V návaznosti na cíl práce a definované výzkumné otázky autorka vhodně zvolila formu kvalitativního výzkumu, provedla inventarizaci metod sociální práce používaných v tranzitních programech agentur pro podporované zaměstnání, realizovala výzkumné šetření orientované na sběr informací s vybranými praktickými obory a provedla případovou studii žáka praktické školy s tímto oborem vzdělávání. Vhodným způsobem byl podle mého názoru rovněž zvolen výzkumný soubor.

Výsledky, k nimž autorka ve své práci dospěla svědčí o tom, že stanovený cíl disertační práce se jí podařilo naplnit. Autorka identifikovala řadu faktorů a vazeb, které determinují úspěšnost tranzitního programu (osoby, které jsou v kontaktu s uživatelem služeb, zájmy a potřeby uživatele, potřeby trhu práce, představy uživatele o jeho budoucím zaměstnání, jeho motivace, schopnosti a dovednosti, atd.), vč. podpory financování celého programu.

3. Nové poznatky, které byly dosaženy v doktorské disertační práci

V rámci své disertační práce autorka provedla inventarizaci metod sociální práce používaných v tranzitivních programech agentur pro podporované zaměstnání a formou kvalitativního výzkumu analyzovala systém profesní přípravy ve vzdělávacích institucích. Získané poznatky aplikovala na konkrétním příkladu v rámci případové studie. Poznatky, k nimž v rámci realizovaných aktivit dospěla, ukazují, že úspěšnost realizace tranzitního programu je determinována řadou faktorů, mezi nimiž existuje řada velmi těsných, často i zpětných vazeb, přičemž je nezbytné sladit individuální potřeby a zájmy žáka, jeho rodiny i zaměstnavatele. Je zřejmé, že tranzitní program představuje v tomto směru významný nástroj podpory žáka s mentálním postižením vedoucí k úspěšnému získání zaměstnání po ukončení školní docházky. Vzájemná spolupráci všech zainteresovaných subjektů představuje v tomto směru nezbytný prvek.

Autorka správně konstatuje, že zaměstnávání osob s mentálním postižením není v naší společnosti věnována dostatečná pozornost, tyto osoby – stejně tak jako další skupiny osob se zdravotním postižením – jsou ohroženou skupinu na trhu práce a představují část z dlouhodobě nezaměstnaných osob.

4. Připomínky

K předložené disertační práci nemám žádné připomínky. Autorka prokázala hluboké znalosti předmětné problematiky, které vyplývají nejenom ze studia odborné

literatury, ale i z jejích vlastních praktických zkušeností. Práce je napsána na velmi dobré profesionální úrovni, jsem přesvědčen o tom, že získané poznatky by měly být publikovány v odborném tisku.

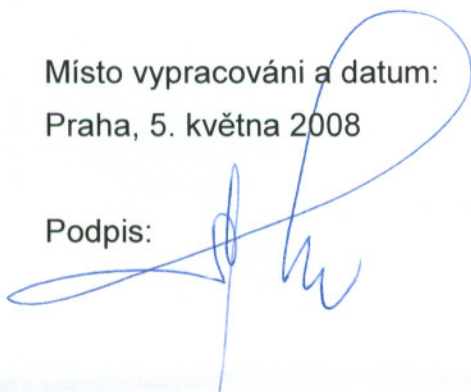
ZÁVĚR

Na základně výše uvedených hodnocení doporučuji předloženou disertační práci k obhajobě a po jejím úspěšném průběhu doporučuji její autorce Mgr. Vladimíře Nechvátalové udělit vědecký titul PhD. ve vědním oboru Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů.

Místo vypracování a datum:

Praha, 5. května 2008

Podpis:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'V' followed by a cursive name, written over the 'Podpis:' label.

P o s u d o k

na dizertačnú prácu s názvom „Tranzitní program – prevence nezaměstnanosti absolventa“, ktorú predkladá k obhajobe Mgr. Vladimíra Nechvátalová.

Predmetná dizertačná práca je uvedená na 117 stranách a obsahuje 17 kapitol s príslušnými podkapitolami.

Zo samotného názvu dizertačnej práce „Tranzitní program – prevence nezaměstnanosti absolventa“, vôbec nevyplýva o akého nezamestnaného absolventa sa jedná. Až v samotnom texte úvodu sa dozvieme iba to, že sa bude jednať o žiaka so zdravotným postihnutím. Pritom ako je známe, druh a rozsah zdravotného postihnutia sú významné pre akúkoľvek ďalšiu pracovnú aktivitu osôb so zdravotným postihnutím, t.j. osôb so špeciálnymi potrebami. V práci sa ďalej dozvedáme, že sa jedná o osoby s mentálnym postihnutím a možnosti ich zamestnávania s využitím predchádzajúceho pobytu v praktickej škole. Zo zmetočného konštruktú práce sa s istými ťažkosťami dá vyrozumieť, že body, či kapitoly 2 až 8 chcú byť akýmsi teoretickým pojednaním o predmete problému dizertačnej práce, kde sú analyzované problémy zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím menovite s mentálnym postihnutím, pričom tu nieje takmer žiadna zmienka o tom, čo je to mentálne postihnutie. Ak nieje zohľadnený stupeň mentálneho postihnutia, potom nieje možné vôbec uvažovať o vhodnej intervencii, či už z hľadiska špeciálno-pedagogického, psychologického, sociálneho, zdravotného, rehabilitačného a následného pracovného uplatnenia. Tu treba pripomenúť, že dnes máme u nás (na Slovensku i v Čechách) vybudovaný veľmi prepracovaný výchovno-vzdelávací systém škôl a zariadení, pričom praktická škola je len jeden z jej článkov. Pre informáciu sú to:

- Materská škola pre mentálne postihnuté deti od 3 rokov života.
- Špeciálna základná škola – variant A, B, C,
- Variant A – ľahké mentálne postihnutie $IQ = 70—50$, po ukončení povinnej školskej dochádzky môžu žiaci pokračovať na štúdiu v odbornom učilišti v 15 učebných odboroch
- Variant B – stredné mentálne postihnutie $IQ = 50—35$, po ukončení povinnej školskej

dochádzky môžu pokračovať v praktickej škole

-- Variant C - ťažké mentálne postihnutie IQ= 35 – 20, môžu pokračovať na praktickej škole v menej náročných činnostiach.

V sociálnom rezorte sú pre ťažko a hlboko mentálne postihnuté osoby IQ= 35 - 20 a v pásme IQ= pod 20 sú zriadené Domovy sociálnych služieb, kde sa vykonáva pracovno-rehabilitačná činnosť.

V 9. Kapitole pod názvom „Cieľ práce a formulácia výskumných otázok“, autorka ďalej ponúka výskumnú časť práce a podľa jej vyjadrenia sa jedná o kvalitatívny výskum. Jedná sa však skôr o kombinovaný kvalitatívno-kvantitatívny výskum empirického charakteru, kde sú vyslovené hypotézy a možno konštatovať, že v prospech vecí. V záujme metodologickej dôslednosti, bolo vari účelnejšie využiť zaužívaný metodologický inventár z oblasti empirického pedagogicko-psychologického výskumu nasledovne:

1. Názov výskumu koherentný s názvom práce.
2. Pojednanie o predmete výskumu.
3. Metódy výskumu (napr. dotazník, rozhovor, pozorovanie, interview, štatisticko-matematické metódy a podobne).
4. Výskumná vzorka.
5. Hypotézy výskumu, ktoré sa môžu potvrdiť, alebo vyvrátiť.
6. Vyhodnotenie výsledkov výskumu.
7. Diskusia k výsledkom výskumu.

Význam predkladanej dizertačnej práce spočíva napriek istej inkoherecii, v jej praktickej hodnote. Autorka ponúka celú radu zaujímavých a užitočných činností, ktoré zásadne prospejú k zlepšeniu kvality života našich spoluobčanov so špeciálnymi potrebami, predovšetkým osobám s mentálnym postihnutím. Pozitívne hodnotím predovšetkým vhodné využívanie oficiálnych dokumentov v oblasti ľudských práv so zameraním na možnosti zamestnávania zdravotne postihnutých osôb. Práve tieto postuláty by mohli vyvážiť isté deficity v odborných pojednaniach a vo výskumnej časti, aj keď je pravda, že dizertačná práca ako taká, je predovšetkým vedecký dokument.

-- 3 --

Napriek uvedeným pripomienkam, doporučujem prácu prijať k obhajobe a po jej úspešnom obhájení, udeliť Mgr. Vladimíre Nechvátalovej vedeckú hodnosť:

doktor filozofie

Bratislava 28.4.2008

Prof. PhDr. Štefan Pikálek, CSc.

Posudek oponenta disertační práce

Název práce: Tranzitní program – prevence nezaměstnanosti absolventa

Autorka : Mgr. Vladimíra Nechvátalová roz. Vithová

Školitelka : doc.Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

Oponentka: Ing. Iva Klementová, Ph.D.

Předložená disertační si klade za cíl analyzovat problematiku zaměstnanosti žáků a absolventů se zdravotním postižením. Po formální stránce práce vytváří velmi dobrý dojem. Přesnost formulací a práce s odborným jazykem je na vysoké úrovni. Také jazyková úroveň práce je velmi dobrá. Informace jsou chronologicky řazeny a doplněny obrázky a grafy, které mají velmi dobrou vypovídací schopnost. Téma předložené disertační práce bylo zvoleno vhodně zejména s ohledem na stávající situaci na trhu práce. Koncepce práce svědčí o dlouholeté a svědomité přípravě autorky k řešení dané problematiky. Dle mého názoru byl cíl práce zcela naplněn .

Teoretická část práce poskytuje ucelený přehled situace v oblasti uplatňování žáků i absolventů se zdravotním postižením na trhu práce. Tvoří ji kapitoly 2-8, jejichž obsah poskytuje dostatečný základ pro praktickou část práce. Vhodným způsobem je zmapována oblast právních předpisů jak v rámci ČR tak i EU (kapitoly 3-5). Velmi přehledně je zpracována zejména kapitola 6, která obsahuje popis profesní přípravy a systému speciálního školství pro žáky se speciálními zdravotními potřebami. Množství citací (jak od našich tak zahraničních odborníků), uvedených v celé práci, svědčí o pečlivém prostudování dané problematiky.

Za velmi cennou považuji praktickou část práce. Tvoří ji kapitoly 9-14. Autorka si kladla za cíl nejen zmapovat současnou situaci přípravy na vstup žáků s postižením na pracovní trh, ale také stanovení optimálního způsobu práce s těmito žáky před vstupem do pracovního prostředí. Metodika práce je zpracována přehledně a plně koresponduje se stanovenými cíly práce. Za cenné považuji použití široké základny pro sběr dat (77 praktických škol, 12 agentur poskytujících komplex služeb tranzitní program). Pro zpracování práce byly použity techniky rozhovoru (s řediteli praktických škol, vedoucími pracovníky agentur pro podporované zaměstnávání, se zaměstnavatelem, spolupracovníky, rodiči, třídním učitelem).

Kapitola 11 výsledky je členěna na 4 části : inventarizace metod sociální práce, profesní příprava, případová studie a souhrn výsledků. Případová studie zahrnuje rozbor dat pořízených provedením rozhovoru s uživatelem služeb, s pracovním asistentem, s pracovním konzultantem, se zaměstnavatelem a spolupracovníky, s třídní učitelkou. V podkapitole 4 jsou uvedeny výsledky prováděného výzkumu, řazené podle stanovených výzkumných otázek.

V kapitole 12 diskuse autorka vhodně konfrontuje osobní názory s názory předních odborníků. Z výsledků kvalitativního výzkumu jsou pak definovány 4 hypotézy.

Kapitola 13 je opět členěna na 4 části a obsahuje návrh metodiky práce s uživatelem služeb v tranzitním programu. Kromě metodiky kapitola též obsahuje část, která se věnuje ekonomickým aspektům tranzitního programu. V navržené metodice je patrný přínos osobních zkušeností autorky, získaných během působení v tranzitním programu jako pracovní konzultantka.

Na základě výše uvedeného hodnocení doporučuji předloženou disertační práci k obhajobě a navrhuji udělit Mgr. Vladimíře Nechvátalové po úspěšné obhajobě titul Ph.D. v oboru Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů.

Datum:

7.5.2008

Podpis oponenta:

